

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ І ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

Ольга Лоб,
викладачка,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
lobolya2020@gmail.com

Одним із основних завдань інклюзії являється – включення дитини з особливими освітніми потребами (ООП) в соціум. У розвитку дошкільної інклюзії, необхідно дозволити дитині взаємодіяти зі світом на більш ранньому етапі розвитку. Саме у дітей дошкільного віку закладаються основи майбутньої навчальної діяльності дитини, передусім дошкільнику необхідно активно оволодіти культурними навичками та здібностями. У цей період активно розвиваються пізнавальні можливості дошкільників, тому варто задіювати дітей до усіх можливих заходів в закладах дошкільної освіти.

Низка вчених, які приділяли увагу питанню інклюзивному навчанню та його впровадження в умовах сьогодення: В. Бондар, Л. Будяк, Т. Сак та ін, досліджували та розкривали загальнотеоретичні проблеми інклюзивної освіти.

Праці науковців (І. Горбенко, В. Засенко, С. Миронова, В. Синьов, Н. Софій, М. Шеремет та ін.) присвячені дослідженню проблем залучення осіб з ООП до навчання, а також наданню корекційно-розвивальних послуг в умовах інклюзивної освіти та включення дитини з особливими освітніми потребами в соціум (соціалізації).

Науковці О. Самсонова, Н. Шматко розглядали проблеми реформування системи дошкільної освіти в умовах інклюзії.

Згідно Закону України «Про освіту» зазначається визначення інклюзивному навчанню, згідно якого, інклюзивне навчання – це система освітніх послуг, що забезпечує реалізацію права на освіту осіб з

особливими освітніми потребами, а також їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство.

В Законі України «Про дошкільну освіту» затверджені основні державні гарантії для здобувачів дошкільної освіти прописано: громадяни України незалежно від особливих освітніх потреб, складних життєвих умов, місця проживання, мовних або інших ознак мають рівні права на здобуття дошкільної освіти у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, а також у сім'ї [1].

Метою інклюзивного навчання у закладі дошкільної освіти являється підґрунтям дитини до подальшого навчання в заклад загальної середньої освіти (початкової школи). Тому, щоб дошкільник був підготовлений до подальшого навчання, педагогами закладу дошкільної освіти необхідно формувати у дошкільників: достатній рівень загальної та психологічної готовності до навчання, бажання учитися, уміння висловлювати й підтримувати соціальну комунікацію з однолітками та дорослими.

Діти з ООП до інклюзивних груп зараховуються згідно листа МОН від 13.11.2018 № 1/9-961 «Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти». Зарахування проводиться директором ЗДО. Батькам необхідно забезпечити подачу таких документів: заява батьків, копія свідоцтва про народження дитини, медична довідка лікаря педіатра або сімейного лікаря закладу охорони здоров'я, довідка(форма N 063/о), висновок інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини.

Ефективний освітній процес вважається ефективним, якщо в інклюзивних групах кількість дітей з ООП не перевищує трьох осіб, а саме:

1. Одна – три дитини з числа дітей , які мають порушення опорно-рухового апарату, із затримку психічного розвитку, зниження зору, слуху, легкі інтелектуальні порушення тощо;
2. Не більше двох осіб з числа дітей, які мають порушення зору, слуху, тяжкі порушення мовлення тощо;
3. Не більше однієї дитини, яка має складні порушення розвитку [5].

Організація сучасної інклюзивної дошкільної освіти забезпечує цілісне входження дитини з ООП в загальноосвітній простір, що відповідає її потребам і можливостям.

Координованість впливів групи фахівців, що супроводжують дітей з ООП, злагодженість їх роботи та компетентність фахівців, являється ефективними компонентами інклюзивного навчання у закладі дошкільної освіти.

Що стосується кваліфікованих працівників з команди психолого-педагогічного супроводу, то кожен з них, має забезпечувати виконання своїх обов'язків (директор, психолог, логопед, дефектолог, вчитель-реабілітолог, асистент вихователя, асистент дитини).

Так, директор та вихователь-методист в ході роботи повинен аналізувати кваліфікацію фахівців, комплектувати предметно-розвиваюче середовище, освітні програми і технології, за якими повинен працювати заклад, на відповідність їх умовам реалізації інклюзивних цілей. Директору необхідно обговорювати з учасниками команди психолого-педагогічного супроводу основні цілі, цінності та принципи інклюзії, перспективний та поточний плани дій колективу. Також, директору необхідно залучати фахівців для надання психолого-педагогічних та корекційних та розвиткових послуг дітям з ООП [3].

Педагогами, які працюють в інклюзивних групах, розробляються заходи з адаптації дітей групи до приходу дітей із ООП; складають розклад та розпорядок дня, розробляють освітній проект, в якому

враховуються особливості дитини та плануються зміни освітнього середовища [5].

До оптимальних та ефективних форм організації інклюзивного навчання у закладі дошкільної освіти відносять індивідуальні заняття з: психологом; логопедом; дефектологом; вчителем-реабілітологом. Такі заняття проводяться відповідно до індивідуального освітнього маршруту.

Для організації інклюзивного процесу в закладах дошкільної освіти більше всього підходить спеціально організовані заняття, які проводяться у формі круга з веденням відкритої бесіди. На такому занятті діти і дорослі граються разом в особливій та довірливій атмосфері.

Спеціально організоване середовище необхідно планувати і вибудовувати спільно педагогами, спеціалістами і вихователями за участі батьків в процесі спостереження за потребами, особливостями розвитку, самостійними діями, інтересами дітей. Якщо у дошкільників відмічаються труднощі і перешкоди, які виникають в засвоєнні оточуючого світу, спеціалісти повинні запропонувати способи, які дозволяють подолати їх. Середовище, яке вибудовується у відповідності з зоною найближчого розвитку дитини, в першу чергу вимагає від дорослих навичок спостереження за процесом розвитку дитини.

Керуючись постановою Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 р. № 530 [4] у закладі дошкільної освіти, де є інклюзивні групи, передбачена посада асистента вихователя, який входить до групи психолого-педагогічного супроводу дитини, а також забезпечує особистісно орієнтоване спрямування освітнього процесу. Асистент бере участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку (ІПР), у підготовці індивідуального освітнього плану. Асистент також адаптує освітнє середовище та навчальні матеріали відповідно до потенційних можливостей та з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини з ООП [4].

Асистентом дитини забезпечується допомога у пересуванні, відвідуванні туалету, переодяганні, харчуванні дитини в ЗДО тощо.

Для формування професійних компетенцій вихователів, адміністрацією закладу необхідно забезпечувати організацію курсів професійної перепідготовки і підвищення кваліфікації, а також створювати в освітньому закладі міждисциплінарні команди спеціалістів. Також необхідно розробляти та поновлювати комплекси методичних рекомендацій для проведення занять з дітьми з різними порушеннями, які б сприяли розширенню спектра компетенцій дитини, її соціалізації в колективі однолітків.

Для доброзичливого ставлення, яке має панувати між педагогом закладу дошкільної освіти та дошкільниками, необхідно організовувати психологічні та розвивальні заняття, рухливі ігри, тренування, використовуючи обладнання в ресурсній кімнаті, різноманітні дидактичні матеріали, розвиваючі іграшки та розглядати навчально-наочні посібники. Як результат, після ефективно проведених занять у дітей передусім формується позитивне ставлення здорових вихованців до дітей з ООП, емпатія та прийоми адекватної взаємодії. [2].

Співпраця з батьками та педагогами є надзвичайно важливою для ефективного навчального процесу. Адже проведення консультативної роботи з батьками дає можливість спеціалістам краще пізнати і зрозуміти дитину.

Отже, в умовах сьогодення для організації ефективної інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти необхідно враховувати наступні особливості. Заклад повинен забезпечувати наявність висококваліфікованих кадрів, які б володіли сучасними методиками й технологіями навчання (дефектологи, психологи, вчителі-реабілітологи, соціальні працівники і т.д.). Розміщати незначну кількість дітей у групах, що надасть можливість здійснювати індивідуальний підхід до кожної

дитини вихователю та спеціалістам. Дошкільників з ООП необхідно соціалізувати та адаптувати у суспільство.

Список використаних джерел:

1. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2628-14> (дата звернення: 24.05.2024).
2. Інклюзивна група в ДНЗ. Рекомендації до облаштування простору. URL: <https://inkluzia.com.ua/inkluzivna-grupa-v-dnz.-rekomendatsiyoblashtuvannya-prostoru> (дата звернення: 24.05.2024).
3. Олефір Н. Особливості інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 2 (98) С.143–146.
4. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.03.2021).
5. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: Наказ МОН України від 08 червня 2018 р. № 609. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/61107/ (дата звернення: 04.03.2021).